

Aleg. 26.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyj emerytowanych nauczycieli, tudzież wdów i sierót po nauczycielach szkół ludowych o udzielenie lub podwyższenie emerytury, względnie daru z łaski.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 25. listopada 1889 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu 34 petycyj emerytowanych nauczycieli, wdów i sierót po nauczycielach szkół ludowych o podwyższenie emerytury, zapomogę lub dar z łaski do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi. Co do 17 petycyj z pośród 34, objętych powyższą uchwałą, zdał Wydział krajowy sprawę Wysokiemu Sejmowi w przedłożeniu swem z dnia 12. sierpnia 1890 L. 8.918; zaś co do 3 petycyj w sprawozdaniu swem z d. 5. listopada 1890 L. 43.875.

Już po zamknięciu zeszłorocznej sesyi sejmowej przedłożyła Rada szkolna krajowa Wydziałowi krajowemu opinię co do dwóch jeszcze petycyj a mianowicie:

1. Julii Oleksinowej, wdowy po nauczycielu szkół ludowych o zapomogę z wnioskiem na wyjednanie dla niej jednorazowej zapomogi w kwocie 50 zł.;

2. Teofili Hrycynowej, wdowy po nauczycielu szkół ludowych, z wnioskiem na udzielenie jej jednorazowej zapomogi w kwocie 50 zł.

Ponieważ petycyja Julii Oleksinowej mogła znaleźć załatwienie dopiero w budżecie na rok 1892, a petentka, znajdując się w nader przykrem położeniu, wniosła była ponownie do Wydziału krajowego prośbę o udzielenie jej zapomogi, — zaproponował Wydział krajowy Radzie szkolnej krajowej, ażeby jej udzieliła zapomogi w kwocie 50 zł. z kredytu wyznaczonego na te cele w roku 1891 w Rubr. XIII. poz. 20. budżetu krajowego funduszu szkolnego; Rada szkolna krajowa zgodziła się na powyższą propozycyę i wyasygnowała petentce zapomogę, wobec czego petycyja ta stała się już bezprzedmiotową.

Położenie majątkowe Teofili Hrycynowej jest oplakanem, pobiera bowiem wraz z trojgiem dzieci skromne zaopatrzenie, jakie jej gmina Zadwórze wypłaca. Petycyja jej zasługuje więc zdaniem Wydziału krajowego na uwzględnienie.

Z 12 petycyj pozostałych z 34 objętych uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 25. listopada 1889, cztery a mianowicie petycyje Brzezickiej Frydryki, Niklasowej Teodozyi, Czernie-

ckiego Leopolda i Danilewiczowej Serafiny, powtórzone zostały w r. 1890 i znajdują załatwienie w dalszym ciągu niniejszego sprawozdania; co do ośmiu zaś, a mianowicie co do petycyi Dültza Józefa, Nowogrodzkiej Ludmiły, Dębickiej Izabeli, Skorobohatej Julii, Zarządu kółka pedagogicznego w Koszłakach o pensję dla wdowy po Ewaryście Germanisie, Jarosiewiczowej Anny, Lalickiej Katarzyny i Romankiewiczowej Julii — nie nadeszła dotychczas opinia Rady szkolnej krajowej.

Uchwałami z dnia 11., 22, 24 i 27. listopada 1890 przekazał Wysoki Sejm 25 petycyj emerytowanych nauczycieli, wdów i sierót po nauczycielach o zaopatrzenie lub dary z łaski, Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi.

Między temi petycyami jedna, a to Teofli Hrycynowej znajduje załatwienie powyżej. Z pomiędzy reszty nie zasługują wedle zdania Rady szkolnej krajowej, — które Wydział krajowy podziela — na uwzględnienie następujące petycye:

Apolonii Tyrawskiej, wdowy po nauczycielu w Gródku o zapomogę; Rozalii Konopnickiej wdowy po nauczycielu z Jordanowa o zapomogę; Emilii Dumańskiej, wdowy po nauczycielu w Stanisławowie o stałe wsparcie; Bazylego Rakowskiego byłego zastępcy nauczyciela szkoły ludowej w Jamelnicy o emeryturę; Teodozyi Niklasowej, wdowy po nauczycielu w Baranowie o uwzględnienie przy wymiarze emerytury dodatku za kierownictwo, pobieranego przez ś. p. męża; Karola Marciaka, emerytowanego nauczyciela szkół ludowych o podwyższenie emerytury; wreszcie Leopolda Czernieckiego, emerytowanego nauczyciela o podwyższenie emerytury. Co do tych petycyj stawia Wydział krajowy wniosek na przejście do porządku dziennego. Co do innych petycyj przedstawia Wydział krajowy na podstawie wyjaśnień udzielonych mu przez c. k. Radę szkolną krajową następujące sprawozdanie:

1. Marya Makarewiczowa, była tymczasowa nauczycielka szkoły ludowej w Ruzdwanach służyła przez 20 lat w zawodzie nauczycielskim ku zupełnemu zadowoleniu władz przełożonych. Obecnie mając lat 60 musiała z powodu choroby i słabego wzroku ustąpić z zajmowanej posady, a nie mogąc w inny sposób zapracować na życie, pozbawioną jest środków utrzymania. Rada szkolna krajowa przemawia za udzieleniem petentce stałego daru z łaski o rocznych 60 zł.

2. Antonina Bernadzikiewiczowa, wdowa po nauczycielu ludowym, mająca 73 lat, pobiera zaledwie 14 centów dziennie jako zaopatrzenie wdowie od gminy Poręba Żegota w powiecie chrzanowskim. Rada szkolna krajowa, uwzględniając oplakane stosunki Bernadzikiewiczowej, udzieliła jej w r. b. jednorazowego daru z łaski w kwocie 20 zł., a razem przemawia za wyjednaniem dla niej stałego zaopatrzenia o rocznych 20 zł.

3. Arkadya Fedoryńczuk, wdowa po nauczycielu ludowym prosi o udzielenie jej w drodze łaski stałej pensyi rocznej. Mąż jej, Paweł Fedoryńczuk pełnił obowiązki nauczycielskie od dnia 9. września 1880 aż do dnia swej śmierci, t. j. do 4. lutego 1890, zatem przez 9 lat, 4 miesiące i 26 dni i to najpierw jako nauczyciel szkoły ludowej w Ciężawie a następnie w Oleszowie. Penieważ ś. p. Fedoryńczuk nie pełnił obowiązków nauczycielskich przez lat 10, przeto pozostała po nim wdowa wraz z dziećmi otrzymała jedynie należącą się jej w myśl art. 44. ustawy z dnia 1. stycznia 1889 Dz. u. kr. Nr. 16. odprawę w kwocie 168 zł. 50 ct.

Wedle sprawozdań Rady szkolnej okręgowej w Stanisławowie i Rady szkolnej okręgowej w Tłumaczu ś. p. Paweł Fedoryńczuk zachowywał się w czasie swej służby nauczycielskiej nienagannie i obowiązki swe wypełniał z pomyślnym skutkiem. Pozostała po nim wdowa wraz z dwojgiem dzieci nie posiada środków utrzymania i znajduje się obecnie w dotkliwym niedostatku. Rada szkolna krajowa przemawia zatem za wyjednaniem dla niej stałej pensyi w drodze łaski o rocznych 100 zł.

Wydział krajowy sądzi, że petycyja ta zasługuje na uwzględnienie, jednakowoż wysokość proponowanej pensyi wdowiej należałoby zniżyć do 60 zł. rocznie, a to z tego powodu, iż zaopatrzenia w wyższej kwocie przyznał Wysoki Sejm w latach poprzednich wdowom po nauczycielach, którzy znacznie dłuższy czas pełnili służbę nauczycielską.

4. Jan Dutkiewicz, emerytowany nauczyciel szkół ludowych, 63 letni starzec, wniósł do Wysokiego Sejmu prośbę o policzenie mu w drodze łaski służby od r. 1845 przy parafialnych i etatowych szkołach aż do spensjonowania t. j. do r. 1889 pełnionej.

Petent na mocy orzeczenia c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 13. lipca 1889 L. 11.198 otrzymał przy przeniesieniu go w stan spoczynku emeryturę o rocznych 140 zł.; przyczem policzono mu tylko 16 lat służby. W motywach orzeczenia podniesiono, że Rada szkolna krajowa nie mogła uwzględnić przy wymiarze emerytury służby przed rokiem 1873 spędzonej, ponieważ w służbie tej zaszła przerwa wskutek oddalenia petenta ze służby nauczycielskiej na mocy dyscyplinarnego orzeczenia c. k. Namiestnictwa z dnia 23. listopada 1867 L. 74.100.

Z alegatów dołączonych do petycyi okazuje się jednakowoż, iż powody, dla których petent usunięty został z posady, wskutek czego nastąpiła przerwa jego w służbie, wynosząca 1 rok i 2 miesiące, nie były dość donośne, aby dla nich utracić miał prawo do wliczenia mu przy wymiarze emerytury 27-letniej służby nauczycielskiej, zwłaszcza, że wszystkie świadectwa wystawione przez władze szkolne udowadniają, iż petent przez cały czas swej 44-letniej służby pełnił wzorowo obowiązki nauczycielskie. Przyznaje to zresztą i Rada szkolna krajowa która wyraziła opinię, iż petycyja Dutkiewicza o dodatkowe policzenie mu w drodze łaski lat służby od r. 1845, zasługuje na uwzględnienie, gdyż petent tak podczas służby swej dawniejszej 22-letniej jako nauczyciel szkół parafialnych, jakoteż w czasie służby jako nauczyciel szkół ludowych wypełniał obowiązki swe z pilnością i dobrym skutkiem. Uwzględniając przeto długoletnią i skuteczną działalność nauczycielską petenta, przemawia Rada szkolna krajowa za tem, ażeby Janowi Dutkiewiczowi przyznać w drodze łaski emeryturę w całej wysokości jego ostatniej płacy, t. j. w kwocie 350 zł. rocznie.

5. Marya Winogradzka, wdowa po nauczycielu szkół ludowych, wniosła petycyę o udzielenie jej zapomogi. Mąż petentki ś. p. Joachim Winogradzki pełnił przez 35 lat obowiązki nauczycielskie w charakterze prowizorycznym, wskutek tego wdowa po nim nie otrzymała żadnej emerytury i pozbawioną jest wszelkich środków do życia. Rada szkolna okręgowa w Buczacz przedstawiła wniosek na udzielenie petentce zapomogi w kwocie 100 zł. a Rada szkolna krajowa wyraziła opinię, iż petycyja Maryi Winogradzkiej, wobec długoletniej służby nauczycielskiej jej męża i wobec smutnego położenia materyalnego petentki, zasługuje na uwzględnienie.

Wydział krajowy sądzi, iż należałoby przyjąć petentce z pomocą, udzielając jej jednorazowej zapomogi w kwocie 70 zł.

6. Dla Natalii Boruckiej, wdowy po nauczycielu szkół ludowych, która prócz pensyi wdowiej o rocznych 105 zł. nie posiada żadnego majątku, zaproponowała Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 20 zł.

7. Dla Anieli Batkowej, wdowy po nauczycielu szkół ludowych, która otrzymała pensyę wdowią w kwocie rocznej 83 zł. 33 ct., a z tej utrzymywać musi 3 dzieci, proponuje Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 30 zł.

8. Dla Emilii Balickiej, wdowy po nauczycielu szkół ludowych, która ze skromnej emerytury w kwocie 101 zł. utrzymywać musi siebie i 5 dzieci, wnosi Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 30 zł.

9. Dla Maryi Iwińskiej, wdowy po tymczasowym nauczycielu szkół ludowych, proponuje Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 30 zł. Mąż

petentki służył 18 lat w zawodzie nauczycielskim; jako wdowa po tymczasowym nauczycielu nie otrzymała Marya Iwińska wraz z 4 dziećmi żadnej emerytury.

10. Dla Pauliny Michnowskiej, wdowy po tymczasowym nauczycielu szkół ludowych, proponuje Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowego wsparcia w kwocie 100 zł. Przeprowadzone dochodzenie okazało, że petentka znajduje się w nader opłakanym położeniu i utrzymuje się wraz z dziećmi tylko z łaski litościwych ludzi, a jako wdowa po tymczasowym nauczycielu, który służył przez lat 19 w swym zawodzie, nie ma prawa do stałego zaopatrzenia.

Wydział krajowy uznaje, iż petycja ta zasługuje ze wszelkich miar na uwzględnienie, jednakowoż ze względu na potrzebę skrzętej oszczędności proponuje udzielenie zasiłku w kwocie 70 zł.

11. Dla Pauliny Kosonockiej, wdowy po nauczycielu szkoły ludowej, nie pobierającej żadnej emerytury, gdyż mąż petentki tylko przez 9 lat pełnił obowiązki nauczycielskie, proponuje Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 50 zł.

12. Dla Klementyny Picyk, wdowy po nauczycielu szkół ludowych, nie pobierającej żadnej emerytury, gdyż mąż petentki tylko przez dwa lata pełnił prowizorycznie obowiązki nauczycielskie, proponuje Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 25 zł. Petentka wraz z dzieckiem utrzymuje się tylko z pracy rąk.

13. Dla Tekli Krupka, wdowy po nauczycielu szkół ludowych, proponuje Rada szkolna krajowa wyjednanie jednorazowej zapomogi w kwocie 25 zł. Mąż petentki pełnił obowiązki tymczasowego nauczyciela przez 34 lat i pozostawił troje niezaopatrzonych dzieci.

14. Trzy petycje sejmowe popiera Rada szkolna krajowa na podstawie opinii wyrażonej przez Dyrekcyę policji we Lwowie, a mianowicie:

a) Anny Orłowskiej, wdowy po nauczycielu ludowym, która nie posiada wprawdzie prócz pensji wdowiej o rocznych 170 zł., żadnego majątku i ma 2 dzieci niezaopatrzonych, ale pomaga sobie utrzymywaniem studentów na stancyi, tak iż nie znajduje się w tak przykrem położeniu, ażeby zachodziła konieczna potrzeba przyjsia jej z pomocą z funduszu krajowego.

b) Róży Szwabel, wdowy po nauczycielu c. k. zakładu karnego we Lwowie, która emeryturę o rocznych 264 zł. pobiera i prosiła, jak to z petycji wniesionej w r. z. do Wysokiego Sejmu wynika, o zapomogę nie dla braku środków utrzymania, ale w celu kształcenia się w śpiewie, wobec czego petycja jej, zdaniem Wydziału krajowego, nie zasługuje na uwzględnienie.

c) Joanny Nowomiejskiej, wdowy po nauczycielu młodszym szkół ludowych, która nie pobiera żadnej emerytury i utrzymuje się tylko z pracy własnych rąk, co skłania Wydział krajowy do postawienia wniosku, aby jej przyjsie w pomoc jednorazowym datkiem w kwocie 20 zł.

15. Prócz powyższych petycyj udzieliła Rada szkolna krajowa Wydziałowi krajowemu petycyę Wiktorji Kółtko, wdowy po tymczasowym nauczycielu szkół ludowych, która wniosła prosbę do Najwyższego Tronu o udzielenie jej zaopatrzenia. Prosbę tę przesłał J.E. p. Minister oświaty Radzie szkolnej krajowej do dalszego zarządzenia.

Z aktów dołączonych do pisma Rady szkolnej krajowej z dnia 28. listopada 1890 L. 20.440 (LW. 51.921/90) wynika, że mąż petentki, s. p. Daniel Kółtko, który od roku 1859 pełnił służbę tymczasowego nauczyciela w Turcie, zamianowany został rzeczywistym nauczycielem szkoły trywialnej w Turcie rozporządzeniem Namiestnictwa z dnia 6. czerwca 1861 L. 34.493, mimo to rozporządzeniem Namiestnictwa z 21. października 1867 L. 65.059 z tej posady został uwolniony.

Dekretem Rady szkolnej krajowej z dnia 5. maja 1868 L. 2.354 został Daniel Kółtko ponownie mianowany tymczasowym nauczycielem szkoły ludowej w Wołczem i tam zmarł w r. 1871.

Ze względu na to, że Kółtko był nauczycielem rzeczywistym i więcej niż lat 10 pełnił obowiązki nauczycielskie, Rada szkolna okręgowa w Samborze wyznaczyła wdowie orzeczeniem z dnia 16. kwietnia 1872 L. 90 zaopatrzenie wdowie po 14. centów dziennie, które ponosić miała gmina Wołcze. Orzeczenie to zatwierdziła Rada szkolna krajowa reskryptem z dnia 30. października 1872 L. 9.133.

Na wniesiony przeciw temu orzeczeniu przez gminę Wołcze rekurs, zniósł Ministerstwo wyznań i oświaty to orzeczenie, uwalniając gminę Wołcze od płacenia Wiktoryi Kółtko zaopatrzenia wdowiego, ponieważ mąż jej nie był przed śmiercią stałym nauczycielem w Wołczem. Od tego też czasu pozostała Wiktorya Kółtko bez żadnego zaopatrzenia.

Ze względu na powyższy stan rzeczy, stwierdzone ubóstwo i podeszły wiek Wiktoryi Kółtkowej Rada szkolna krajowa przedstawia wniosek na wyjednanie dla niej stałego daru z łaski o rocznych 80 zł.

Wydział krajowy sądzi, że względy słuszności przemawiają za wyznaczeniem pensji stałego zaopatrzenia. Jedyne wyjątkiem jest wysokość tego zaopatrzenia należałoby zdaniem Wydziału krajowego zmniejszyć do 60 zł., a to ze względu na równomierność w traktowaniu tego rodzaju petycyj.

Wreszcie przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawę petycji Stefani Dąbrowskiej, wdowy po nauczycielu ludowym w Brzeżanach o stałe zaopatrzenie dla niej i jej trojga dzieci.

Mąż petentki s. p. Jan Dąbrowski rozpoczął zawód nauczyciela ludowego we wrześniu 1875 przy szkole w Kozowie, następnie aż do r. 1879 pełnił służbę nauczycielską w Narajowie. W tym roku pragnąc uzyskać przepisana kwalifikację, wstąpił do c. k. Seminarium nauczycielskiego we Lwowie, które w r. 1882 z dobrym postępem ukończył. Uzyskał wtedy ponownie posadę przy szkole w Kozowie, gdzie aż do 1. września 1883 pozostawał i z kąd przeniesiono go na posadę młodszego nauczyciela przy szkole na przedmieściu Miasteczko w Brzeżanach. W roku 1886 poddał się egzaminowi kwalifikacyjnemu, a złożony go z dobrym skutkiem, uzyskał od Rady szkolnej miejscowej w Brzeżanach prezentę na stałą posadę młodszego nauczyciela szkoły na przedmieściu Miasteczko w Brzeżanach. Potrzeba było tę prezentę przedłożyć c. k. Radzie szkolnej krajowej do zatwierdzenia, co jednak mimo usilnych starań Dąbrowskiego przez cztery lata nie nastąpiło. Tymczasem Dąbrowski, nie doczekawszy się stałego zamianowania, zmarł 4. lutego 1890 roku. Pozostała po nim wdowa z trojgiem dzieci, z których najstarsze trzy lata, najmłodsze jeden rok życia liczy, nie otrzymała żadnego zaopatrzenia. Uzyskała ona jednak posadę nauczycielki przy szkole żeńskiej w Brzeżanach z płacą 600 zł., a w obec tego prośba o wyznaczenie zaopatrzenia dla niej samej stała się oczywiście bezprzedmiotową. Inna rzecz co do trojga dzieci po Dąbrowskim pozostałych, którym nie przyznano dodatku na wychowanie jedynie z powodu, że ojciec ich nie uzyskał stałej nominacji na nauczyciela. Gdy zaś to, jak wyżej nadmieniono, nie nastąpiło z winy zmarłego ojca i gdy on 12 lat pełnił nienagannie służbę nauczycielską, mniema Wydział krajowy, że słuszną jest rzeczą, aby pozostałym po nim sierotom aż do ukończenia wieku normalnego — przyznano w drodze łaski dodatek na wychowanie, a to dla każdego dziecka w rocznej kwocie 20 zł.

Na podstawie powyższego przedstawienia Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Nad petycyami: Apolonii Tyrawskiej, Rozalii Konopnickiej, Emilii Dumańskiej, Bazylego Rakowskiego, Teodozyi Niklasowej, Leopolda Czernickiego, Karola Marciaka, Anny Orłowskiej i Róży Szwabel przechodzi Sejm do porządku dziennego;

II. Janowi Dutkiewiczowi, emerytowanemu nauczycielowi szkół ludowych przyznaje Sejm w drodze łaski emeryturę w całej wysokości jego ostatniej płacy, t. j. w kwocie 350 zł., licząc od dnia przeniesienia go w stan spoczynku;

III. Sejm przyznaje z krajowego funduszu szkolnego tytułem dożywotniego wsparcia, począwszy od 1. stycznia 1892 dla wdów po nauczycielach ludowych: Antoniny Bernadziki-wiczowej po 20 zł. rocznie, Arkady Fedoryńczuk po 60 zł. rocznie i Wiktorji Kótko po 60 zł. rocznie; dla byłej nauczycielki Maryi Makarewiczowej po 60 zł. rocznie;

IV. Sejm przyznaje z funduszu szkolnego krajowego w drodze łaski tytułem do-datku na wychowanie dla trojga dzieci po nauczycielu ludowym w Brzeżanach ś. p. Janie Dąbrowskim pozostałych, a mianowicie dla Zofii Janiny dw. im., Bolesława Maryana dw. im. i Damiana Tadensa dw. im. Dąbrowskich po 20 zł. dla każdego dziecka, aż do osiągnięcia wieku normalnego.

V. Tytułem jednorazowej zapomogi Sejm przyznaje z krajowego funduszu szkolnego wdowom po nauczycielach ludowych: Tefili Hrycynowej 50 zł., Maryi Winogradzkiej 70 zł., Natalii Boruckiej 20 zł., Anieli Batkowej 30 zł., Emilii Balickiej 30 zł., Maryi Iwińskiej 30 zł., Paulinie Michnowskiej 70 zł., Paulinie Kosonockiej 50 zł., Joannie Nowomiejskiej 20 zł.; Klementynie Picykowej 25 zł. i Tekli Krupkowej 25 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 27. listopada 1891.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Antoni Chamiec w. r.

Członek Wydziału krajowego.